

Implementácia aktivizujúcich metód a využitie digitálnych technológií v odbornom jazykovom vzdelávaní

Implementation of activating methods and use of digital technologies in professional language education

Antónia Bugárová, Oľga Kissová

Abstract

Graduates of universities with a technical and economic focus need to master the transferable competences of the 21st century to increase their competitiveness. Our work presents professional language training within the JobLab (simulation of the working environment) at the University of Žilina in Žilina, comparatively compares the impact of educational technologies and activating work methods through student satisfaction questionnaires and the results of knowledge testing (input and exit test) before and after the introduction of the innovative JobLab approach. The methodology uses satisfaction questionnaires and the results of knowledge testing in the Socrative online platform. After the introduction of JobLab, there was a significant improvement in the acquisition of students' knowledge in testing, and satisfaction questionnaires showed increased student satisfaction with the methods and forms of the JobLab concept, increased interest and internal motivation to study a foreign language. The results confirm that JobLab is an effective link between educational technologies and the human side within the framework of activating methods in the academic and work environment.

Keywords: Professional Language Education. Activating Methods. JobLab. Digital Technologies.

Úvod

Analýza potrieb v súvislosti s jazykovým vzdelávaním vychádza z požiadaviek a potrieb zamestnávateľov, vzhľadom na potreby praxe (Pofesia.sk), v ktorej sú komunikačné zručnosti v odbornom cudzom jazyku základnými požadovanými zručnosťami zamestnávateľov za rok 2023. V tomto čase bol zaznamenaný najvyšší počet pracovných ponúk s požiadavkou stredne pokročilej úrovne ovládania anglického jazyka B2 (47 % inzerátov), mierne pokročilej úroveň B1 (30 % inzerátov) a približne štvrtina zamestnávateľov požaduje pokročilú úroveň jazyka (C1). Zamestnávatelia sa zameriavajú nielen na kognitívne poznatky, ale dôležitou otázkou je, ako zapadajú noví zamestnanci do firemnej kultúry a ako sú prispôsobiví. Dokonca aj v sektore IT, kde sú počítačové zručnosti na prvom mieste, sa považujú komunikačné schopnosti, analytické myslenie, tímové nasadenie a samostatnosť za najžiadanejšie zručnosti. Všeobecne sú uprednostnení kandidáti schopní prirodzene komunikovať v cudzom jazyku, kriticky a tvorivo myslieť v odbornom cudzom jazyku.

Hlavnou úlohou odbornej jazykovej prípravy je preto pripraviť budúcich absolventov škôl na efektívne používanie odborného cudzieho jazyka pre potreby ich profesionálneho aj akademického života. Študenti sa učia efektívne komunikovať v cudzom

jazyku v písomnej aj ústnej forme cez všeobecné, ale aj komunikačné jazykové kompetencie, ktoré sú chápané ako systém lingvistických, sociolingvistických a pragmatických zložiek. (SERR, 2017). Odborná jazyková výučba na vysokých školách si vyžaduje ovládanie cudzieho jazyka v rámci odborných oblastí a študijných odborov, čo predpokladá špecializovaný jazykový obsah výučby relevantný pre študentov konkrétneho odboru. Keďže hovoríme o príprave na medzinárodnú komunikáciu, či už na účely medzinárodných projektov alebo spolupráce v oblasti vzdelávania, vedy, obchodu a priemyslu, je dôležité zohľadňovať aj kultúrny kontext a interkultúrne špecifiká v jazykovej komunikácii.

Aktivizujúce metódy v odbornom jazykovom vzdelávaní

Aktivizujúce metódy podľa Maňáka a Šveca (2003) podporujú motiváciu a záujem o učenie sa študentov, podporujú ich intenzívne prežívanie, kritické myslenie a využívajú už získané skúsenosti a poznatky. Zároveň rozvíjajú poznávacie procesy a podporujú kooperatívne učenie a prostredie spolupráce, ktorá je v súčasnosti veľmi žiadanou kompetenciou na pracovnom trhu. Pri implementovaní aktivizujúcich metód do výučby považujú Kotrba a Lacina (2011) za hlavné východisko snahu o zmenu prístupu študenta k vyučovaniu. Cieľom by mala byť premena študenta z pasívneho poslucháča na partnera vyučujúceho, ktorý sa aktívnym spôsobom zapája do vlastnej výučby.

V rámci odborného jazykového vzdelávania sledujeme nielen osvojenie si poznatkov a ich porozumenie, ale i vyššie kognitívne funkcie, preto vnímame aktívneho študenta zapojeného do procesu učenia ako základný predpoklad úspešného vzdelávacieho procesu. Hlavná zodpovednosť za výsledky svojho vzdelávania má spočívať na samotnom študentovi. Učiteľ, ktorý umožní študentovi získať poznatky, mu vytvorí podmienky na to, aby sám zdokonaľoval svoj vlastný učebný proces. Takto osvojené poznatky a skúsenosti sa stanú pre študenta nielen užitočnejšie, pretože ich bude môcť transformovať do iných učebných procesov, ale zároveň si ich lepšie a rýchlejšie zapamätá, pretože sú podložené vlastnou skúsenosťou a záujmom o učenie.

Komunikačný tréning JobLab v oblasti jazykového odborného vzdelávania na Žilinskej univerzite predstavuje inovatívne trendy orientované na aktivizujúce stratégie, metódy a formy zamerané na študenta, hodnotiace kritériá a implementáciu inovatívnych technológií. Študenti si osvojujú vedomosti a jazykové kompetencie v oblasti odborného štýlu, slovnej zásoby a uplatňujú komunikačné techniky, ktoré sú dôležité z hľadiska budúcich profesijných požiadaviek. Súčasťou sú interaktívne a tvorivé zadania v rámci stratégií cudzojazyčného vzdelávania: scaffolding, layering, modelling, metódy na rozvoj mäkkých zručností, skupinového vzdelávania, tvorivého a kritického myslenia.

Metódy, ciele aj výstupy výučby odborného cudzieho jazyka podľa prístupu JobLab sa zameriavajú najmä na jazykovú produkciu študenta. Dôraz sa kladie na praktickú odbornú prípravu študenta pre kariérne zameranie a tréning prenositeľných mäkkých zručností v odbornom cudzom jazyku. Na dosiahnutie očakávaných výsledkov vzdelávania sa kombinujú tradičné aj aktivizujúce metódy definované v informačnom liste predmetu, a to *motivačné* (brainstorming, brainwriting, mind mapping), *expozičné* (odborná prezentácia k danej téme, projektové učenie), *dialogické* (rozhovor, práca vo dvojiciach, skupinové diskusie, simulácie reálnych situácií, hranie rolí, riešenie problémov súvislosti s danou témou, spracovanie dát/analýza dát z grafov, samostatná práca s odbornou literatúrou, samostatné štúdium), *fixačné* (metóda otázok a odpovedí, písomné a ústne praktické opakovanie, rozhovor, vypracovanie zadania a prezentovanie), *diagnostické* (písomné skúšky/didaktické testy zamerané na lexikálno-gramatické kompetencie študenta, ústnu

produkcii, čítanie a počúvanie s porozumením v danom jazyku, vrstevnícke hodnotenie a sebahodnotenie pri prezentáciách zamerané na mäkké a tvrdé zručnosti).

Pri implementovaní aktivizujúcich metód v rámci JobLab sú základným východiskom informačné listy predmetu. Výsledkom procesu je súbor požadovaných odborných komunikačných zručností a kompetencií, ktoré vyplývajú z definovaných kritérií hodnotenia.

Tab. 1 Informačný list predmetu cudzí jazyk a moderné technológie

Formy/ metódy hodnotenia	Oblasť vedomostí, zručností, kompetencií podľa IL UNIZA	Používané digitálne nástroje, aplikácie a platformy
1 odborná prezentácia	Prezentačné zručnosti, práca s informáciami v odbore, interaktívna implementácia mäkkých zručností	MS Office (MS PowerPoint, MS Excel, MS Word), Youtube, Gamma, SlidesAI, SlidesGO, Decktopus
1 písomné zadanie	Odborné vedomosti, práca s informáciami z odboru, precvičovanie formálneho a odborného písomného štýlu, čiastkové zadania	Grammarly, WordHippo, German Corrector, LanguageTool, Writefull; Text to Voice Converter; online slovníky, Google, online databázy
1 písomný test	Lexikálno-gramatické kompetencie v odbornom cudzom jazyku, odborná terminológia, čítanie s porozumením, počúvanie s porozumením	Socrative; MS Teams, LearningApps, WordHippo, Educaplay, Virtualspeech, Live worksheets, Memrise, Quizlet, Kahoot, KialoEdu; Mindmeister, Mindmaps, Meetingswords
portfólio	Komunikačné zručnosti v odbornom jazyku, odborné vedomosti, lexikálno-gramatické kompetencie v cudzom jazyku	e-portfólio, MS Teams, Moodle, Socrative, Blackboard, Google Disk, Google Drive, Zoom, Google Meet, Mindmaps, MS Office

(zdroj: IL cudzí jazyk A, inžinierske štúdium, UNIZA)

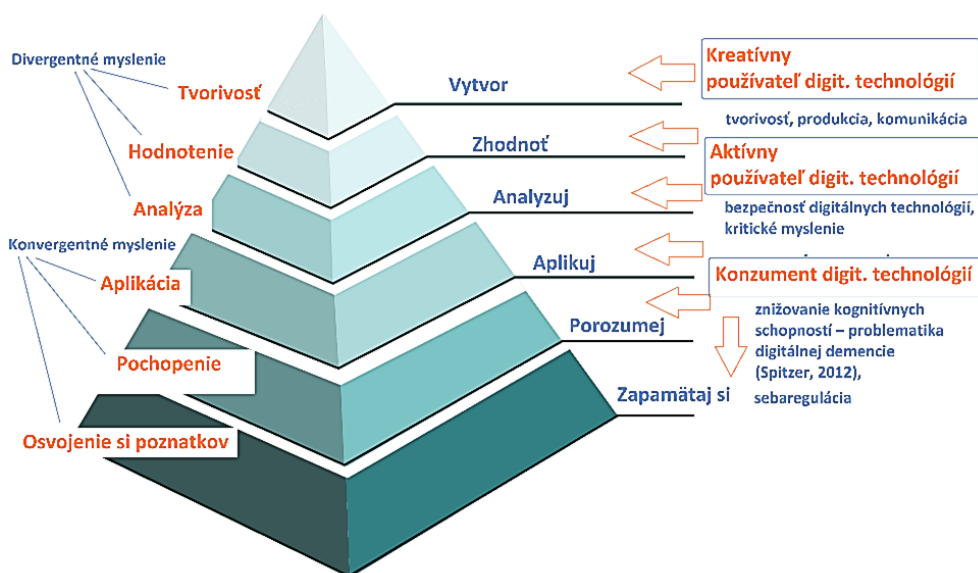
Hodnotenie študenta pozostáva z písomnej a ústnej produkcie a zohľadňuje všetky aspekty práce študenta. Testovanie sa uskutočňuje v online prostredí testovacej platformy Socrative a je vyhodnocované internou štandardizovanou testovacou metodikou (zameranie na odbornú slovnú zásobu, čítanie a počúvanie s porozumením). Hlavným hodnotiacim kritériom pri odbornej prezentácii je zručnosť študenta aplikovať osvojenú odbornú slovnú zásobu v plynulej komunikácii v cudzom jazyku na danú odbornú tému (zameranie sa na dodržanie zásad tvorby odbornej prezentácie podľa kritérií). Portfólio sumarizuje súbor výstupov tvorivých úloh, písomných zadaní a tvorivých otvorených úloh.

Výsledkom vzdelávania podľa JobLab je študent, ktorý aktívne používa odbornú slovnú zásobu v tematických okruhoch podľa študijného odboru minimálne na úrovni B2+; aktívnym zapájaním sa do procesu výučby dokáže reagovať na potreby trhu práce, aplikovať jazykovo správne osvojenú odbornú slovnú zásobu pri simulácii pracovných situácií; vie aktívne reagovať na pracovné ponuky, je pripravený absolvovať pracovný pohovor; je schopný diskutovať, flexibilne reagovať a argumentovať v cudzom jazyku odborné témy v rozsahu svojich odborných vedomostí; uplatňuje schopnosť argumentovať v cudzom jazyku pri tvorbe odbornej prezentácie a pomocou „peer assesment“ hodnotí osvojenie prezentačných zručností, vyjadrí svoj názor na základe vopred určených kritérií; vie

analyzovať, porovnávať a interpretovať získané údaje a navrhovať riešenia ústne aj písomne; rozumie odborným textom týkajúcim sa jeho študijného odboru, vie zosumarizovať podstatné informácie a následne ich parafrázovať; konštruktívne spolupracuje s ostatnými študentmi v malej i veľkej skupine (IL UNIZA, 2022).

Využitie digitálnych nástrojov v odbornej jazykovej výučbe

Transformácia vzdelávania pre budúcnosť si vyžaduje v príprave a vzdelávaní učiteľov rozvíjať kreatívnu digitálnu gramotnosť – digitálnu kreativitu, ktorá je významným faktorom pre sebarozvoj a napredovanie v spoločnosti (Pokrivčáková a kol., 2009). Pojem kreatívna digitálna gramotnosť sa chápe ako určitý súhrn digitálnych vedomostí, schopností a zručností, ktoré presahujú rámec jednotlivých disciplín, teda majú interdisciplinárny charakter. Pre učiteľa cudzieho jazyka to znamená neustále vzdelávanie sa v ich efektívnom využití v procese učenia sa cudzieho jazyka. Obr. 2 zobrazuje úrovne používateľa digitálnych technológií vo vzťahu k úrovniam kognitívnych funkcií podľa revidovanej Bloomovej taxonómie.

Obr. 1 Digitálna gramotnosť (kreativita) a rev. Bloomova taxonómia
(zdroj: vlastné spracovanie podľa Brestenská a kol., 2020)

Na tréning kreatívnych digitálnych kompetencií učiteľa odporúča Pokrivčáková a kol. (2009) využívať efektívny nástroj SWOT analýzu, ktorou analyzujeme pozitíva, negatíva, obmedzenia a hrozby dostupných digitálnych technológií (DT) a vytvoríme konkrétnu stratégiu aktívneho učenia a hodnotenia procesu učenia s čo najlepšou pridanou hodnotou DT (tzn. učenie zamerané na študenta). Ak učiteľ aj žiak využívajú digitálne technológie bez ich pridanej hodnoty len na rozvoj nižších kognitívnych funkcií, ostávajú na úrovni konzumenta digitálnych technológií. Ako upozorňuje Spitzer (2012), na tejto úrovni môže dochádzať k znižovaniu kognitívnych schopností, čo môže napokon viesť až k digitálnej demencii. Ak účastníci procesu učenia vzájomne využívajú pridanú hodnotu digitálnych technológií pre rozvoj vyšších kognitívnych procesov, stávajú sa aktívnymi a kreatívnymi používateľmi digitálnych technológií, ktorí samostatne tvoria.

Pri zavedení prístupu JobLab je výučba zameraná na aktívne používanie cudzieho jazyka zo strany študentov, čo podporuje zavádzanie aktivizujúcich učebných metód (diskusie, prezentácie, projekty, kolaboratívna spolupráca, hranie rolí, brainstorming, učenie riešením problémov, kreatívne zadania) s využitím digitálnych nástrojov a moderných technológií.

Výskumom sme chceli overiť účinnosť a vplyv online vzdelávacích nástrojov, mobilných aplikácií a interaktívnych softvérových platforiem na účely zlepšenia jazykových schopností študentov. Predpokladáme, že používanie digitálnych technológií zo strany študentov generácie “digital natives” v kombinácii s aktívnym učením zameraným na rozvoj vyšších kognitívnych procesov (revidovaná Bloomova taxonómia) v súlade s očakávanými výstupmi hodnotenia podľa informačných listov slúžia pre efektívnu komunikáciu v odbornom cudzom jazyku.

Porovnanie výsledkov testov pred a po zavedení JobLab

V rámci výskumu sme sa zamerali na komparatívne porovnanie zlepšenia jazykových znalostí študentov pred a po zavedení JobLab cez výsledky testov (pretest a postest) realizovaných na platforme Socrative. Sledovali sme počet osvojených odborných gramaticko-lexikálnych štruktúr, v rámci tradičného vyučovania pred JobLab a po zavedení aktivizujúcich prvkov a digitálnych technológií. Porovnanie priemerov výsledkov pred a po realizácii inovatívneho prístupu nám pomohlo zistiť, či prístup JobLab viedol k štatisticky významnému zlepšeniu.

Na základe výsledkov vstupných údajov a výstupných testov, ktoré absolvovalo 105 študentov 1. ročníka inžinierskeho štúdia odboru ekonomiky na UNIZA, sme porovnali dosiahnuté výsledky skupín študentov.

Tab. 2 Porovnanie výsledkov testov pred a po zavedení JobLab

Výsledky študentov	Skóre Pretest	Skóre Postest	Porovnaný nárast	SD
Výsledky pred JobLab	67,58 %	92,30 %	24,72 %	13,07 %
Výsledky po JobLab	68,18 %	87,90 %	19,72 %	9,89 %

(SD=štandardná odchýlka, zdroj: vlastné spracovanie)

Porovnaním výsledkov testov pred a po zavedení prístupu JobLab môžeme vidieť, že študenti dosiahli nárast vedomostí v oboch prípadoch. Výsledky pred zavedením JobLab však zaznamenali zvýšenie vedomostí o 19,72 %, zatiaľ čo výsledky testov po implementovaní prístupu JobLab dosiahli zvýšenie až o 24,72 %. Z výsledkov môžeme konštatovať potvrdenie účinnosti prístupu JobLab vo zvyšovaní jazykových znalostí študentov.

Porovnanie výsledkov z dotazníkov spokojnosti študentov

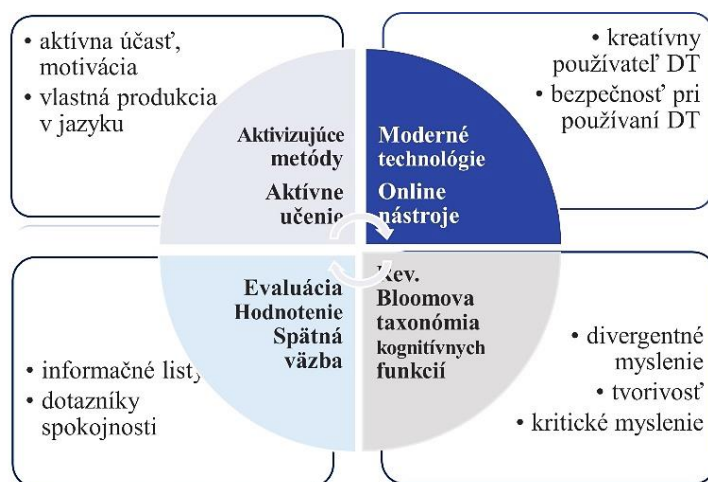
V akademickom roku 2021/22 a 2022/23 sme sa okrem zisťovania úrovne jazykových znalostí zameriavali aj na zistenie miery spokojnosti študentov s výučbou odborného cudzieho jazyka. 81 študentov vyhodnotilo formou dotazníka svoju spokojnosť s použitými metódami a formami výučby, kreativitu a interaktivitu na hodinách cudzieho jazyka a využitie digitálnych technológií v rámci výučby.

Tab. 3 Komparácia miery spokojnosti študentov v AR 2021/22 a 2022/23

Hodnotené oblasti spokojnosti študentov	AR 2021/22	AR 2022/23
Spokojnosť s metódami a formami výučby	90,83 %	95,68 %
Spokojnosť s kreativitou a interaktivitou	88,30 %	93,33 %
Spokojnosť s využitím digitálnych technológií	91,16 %	98,45 %

Dotazníky zamerané na zistenie miery spokojnosti študentov na predmete cudzí jazyk preukázali výrazné zvýšenie spokojnosti študentov v akademickom roku 2022/23 v porovnaní s predchádzajúcim akademickým rokom 2021/22. Výsledky nám preukázali a potvrdili efektívne prepojenie edukačných technológií a využitia aktivizujúcich metód podľa JobLab.

Na zvýšenie hodnovernosti nášho tvrdenia plánujeme doplniť väčší vzorkový počet študentov a realizovať opakované testovanie na elimináciu možných odchýlok v budúcich semestroch. Zároveň budeme naďalej zisťovať a vyhodnocovať spätnú väzbu od študentov v súvislosti s implementovaním aktivizujúcich metód a využívaním moderných technológií v odbornej jazykovej výučbe s prístupom JobLab.

Obr. 2 Základné piliere odbornej jazykovej prípravy JobLab

(zdroj: vlastné spracovanie)

Práca bola realizovaná v súlade s projektom KEGA 007ŽU-4/2023 JobLab vzdelávanie v cudzích jazykoch pre potreby globálneho trhu na UNIZA.

Bibliografia

- Brestenská, B. a kol. (2020). *Inovatívne učenie s podporou digitálnych technológií*. Univerzita Komenského v Bratislave, 278 s. ISBN 978-80-223-4927-7.
- Kotrba, T. & Lacina, L. (2011). *Aktivizační metody ve výuce: Příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister & Principal, 188 s. ISBN 978-80-87474-34-1.
- Maňák, J. & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido, 223 s. ISBN 80-7315-039-5.

Pokrivčáková, S. a kol. (2009). *Cudzie jazyky a kultúry v modernej škole*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4974-1.

Spitzer, M. (2018). *Digitálna demencia*. Bratislava: Citadella, 304 s. ISBN 978-808182-088-5.

Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (2017). Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 255 s. ISBN 978-80-8118-201-3.

Informačný list pre cudzí jazyk A, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, UNIZA, 2022. Dostupné na www.uniza.sk

Melcerová, Ľ. (2023) *Dopyt a ponuka sa v prípade znalosti angličtiny vyrovnáva, s nemčinou je problém*. In: Profesia.sk. Dostupné na <https://firma.profesia.sk/>

Mgr. Antónia Bugárová

ÚCV – Sekcia cudzích jazykov

Žilinská univerzita v Žiline

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

antonia.bugarova@uniza.sk

Mgr. Oľga Kissová

ÚCV – Sekcia cudzích jazykov

Žilinská univerzita v Žiline

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

olga.kissova@uniza.sk